

Jak czytać artykuły naukowe I, czyli:

10 PYTAŃ, KTÓRE POMOGĄ OCENIĆ I WYKORZYSTAĆ PUBLIKACJE PRZEGLĄDÓW SYSTEMATYCZNYCH

Jak korzystać z przewodnika:

Podczas oceny należy wziąć pod uwagę trzy ogólne kwestie dotyczące przeglądu systematycznego:

- Czy wyniki / rezultaty badania są ważne (*validity*)? (Część A)
- Jakie są rezultaty? (Część B)
- Czy rezultaty badania mogą być przydatne w kontekście Czytelnika (*applicability / external validity*) (Część C)

10 pytań ma na celu pomóc w przemyśleniu tych kwestii systematycznie. Pierwsze dwa pytania są pytaniami przesiewowymi i można na nie odpowiedzieć szybko. Jeśli odpowiedzi na oba pytania brzmią „tak”, warto przejść do pozostałych pytań.

Pytania w pewnym stopniu pokrywają się. Na większość pytań należy odpowiedzieć „tak”, „nie” lub „trudno powiedzieć”.

Po każdym pytaniu podano także kilka wskazówek oznaczonych kursywą. Te wskazówki mają na celu przywołanie najważniejszych aspektów danego pytania.

W komentarzach należy zapisać powody swoich odpowiedzi.

Oceniany artykuł i dane bibliograficzne:

.....
.....

Informacja o sposobie przygotowania przewodnika:

Materiał jest oparty na listach kontrolnych Critical Appraisal Skills Program, CASP. Listy kontrolne CASP zostały zaprojektowane jako narzędzia edukacyjne i pedagogiczne, a nie jako formalne narzędzia oceny jakości metodologicznej publikacji naukowych. Dlatego nie zaproponowano do nich systemu punktacji. Podstawowe listy kontrolne CASP (randomizowane badanie kontrolowane i przegląd systematyczny) były oparte na przewodnikach do literatury medycznej dla użytkowników JAMA „Users’ guides to the medical literature” z 1994 r. (na podstawie Guyatt GH, Sackett DL i Cook DJ) i pilotowane z udziałem przedstawicieli zawodów ochrony zdrowia. Ponadto, poradniki były konsultowane wśród użytkowników. Inspiracją były też inne publikacje, w tym witryny internetowe – patrz <http://pro-ebp.awf-bp.edu.pl/>

CZĘŚĆ A Czy rezultaty badania są ważne (*validity*)?

PYT 1 Czy badanie dotyczyło jasno określonego problemu?

Tak

Trudno powiedzieć

Nie

Wskazówka:

Jasno określony problem może dotyczyć:

badanej populacji

podanej interwencji

efektów / skutków / rezultatów (*outcomes*).

Komentarze:

.....
.....

CZĘŚĆ A Czy rezultaty badania są ważne (*validity*)?

PYT 2 Czy autorzy poszukiwali badań odpowiedniego typu?

Tak

Trudno powiedzieć

Nie

Wskazówka:

Najlepsze badania zawartych w przeglądzie, to takie, które powinny:

odnosić się do pytania badawczego przeglądu,

być odpowiednio zaprojektowane/ mieć odpowiednią metodologię („*study design*”) (np. zwykle badania randomizowane RCT dla przeglądów oceniających interwencje)

Komentarze:

.....
.....

Czy kontynuować:

Tak

Nie

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Partnerzy projektu:

CZĘŚĆ A Czy rezultaty badania są ważne (validity)?

PYT 3 Czy uwzględniono wszystkie ważne, istotne dla tego przeglądu badania?

Tak

Trudno powiedzieć

Nie

Wskazówka:

Należy sprawdzić:

- jakie bibliograficzne bazy danych zostały wykorzystane,
- czy szukano badań także w spisach piśmiennictwa,
- czy nawiązywano osobisty kontakt z autorami,
- czy brano pod uwagę opracowania zarówno opublikowane, jak i nieopublikowane,
- czy poszukiwano także tzw. grey literature (publikacji nieseryjnych, np. dysertacji, materiałów konferencyjnych),
- czy brano pod uwagę badania nieanglojęzyczne.

Komentarze:

.....
 .....

CZĘŚĆ A Czy rezultaty badania są ważne (validity)?

PYT 4 Czy autorzy przeglądu zrobili wystarczająco dużo, aby ocenić jakość włączonych badań?

Wskazówka:

Autorzy muszą brać pod uwagę jakość metodologiczną (rygor naukowy) zidentyfikowanych przez siebie badań. Brak rygoru może bowiem mieć wpływ na rezultaty badań („Wszystko, co się świeci, nie jest złotem” Kupiec Wenecki - Akt II Scena 7)

Komentarze:

.....
 .....

CZĘŚĆ A Czy rezultaty badania są ważne (validity)?

PYT 5 Jeżeli przeprowadzono metaanalizę (dokonano syntezy ilościowej danych z włączonych pojedynczych badań), czy było to prawidłowe (czy zostały spełnione kryteria)?

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Partnerzy projektu:

Wskazówka:

Należy rozważyć, czy:

- wyniki poszczególnych włączonych badań były podobne,
- wyniki wszystkich włączonych badań są jasno przedstawione,
- wyniki różniących się od siebie badań są zbliżone,
- omówiono w dyskusji przyczyny wszelkich różnic w wynikach włączonych do analizy badań.

Komentarze:

.....
.....

CZĘŚĆ B Jakie są rezultaty?

PYT 6 Jakie są ogólne wyniki przeglądu?

Wskazówka:

Należy rozważyć:

- czy ostateczne wyniki przeglądu są jasno przedstawione,
- jakie są wyniki (przedstawione liczbowo, jeśli to możliwe),
- w jaki sposób wyrażono rezultaty (np. NNT, iloraz szans).

Komentarze:

.....
.....

CZĘŚĆ B Jakie są rezultaty?

PYT 7 Jak precyzyjne są wyniki?

Wskazówka:

Należy zwrócić uwagę na przedziały ufności, jeśli są podane.

Komentarze:

.....
.....

CZĘŚĆ C Czy rezultaty badania mogą być przydatne w kontekście Czytelnika? (stosowalność / trafność zewnętrzna)

PYT 8 Czy rezultaty można zastosować do lokalnej populacji?

Tak

Trudno powiedzieć

Nie

Wskazówka:

Należy zastanowić się, czy:

osoby (np. pacjenci, podopieczni) objęci analizowanym przeglądem mogą na tyle różnić się od lokalnej populacji (osób, co do których Czytelnik poszukuje informacji), aby mogło to zastanawiać,

lokalne środowisko Czytelnika (osoby, co do których poszukuje informacji) może znacznie różnić się od przedstawionego w analizowanym przeglądzie.

Komentarze:

.....
.....

CZĘŚĆ C Czy rezultaty badania mogą być przydatne w kontekście Czytelnika? (stosowalność / trafność zewnętrzna)

PYT 9 Czy wzięto pod uwagę wszystkie istotne efekty / skutki (outcomes)?

Tak

Trudno powiedzieć

Nie

Wskazówka:

Należy rozważyć, czy:

są jeszcze inne informacje, których być może brakuje w tym przeglądzie.

Komentarze:

.....
.....

CZĘŚĆ C Czy rezultaty badania mogą być przydatne w kontekście Czytelnika? (stosowalność / trafność zewnętrzna)

PYT 10 Czy korzyści warte są szkód i kosztów (czy nad nimi przeważają)?

Tak

Trudno powiedzieć

Nie

Wskazówka:

Należy rozważyć, że:

nawet jeśli ta kwestia nie jest rozważana w analizowanym przeglądzie, co Czytelnik sądzi na ten temat?

Komentarze:

.....
.....

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Partnerzy projektu:

